

“L'experiència dels pobles indígenes, amb milers d'anys d'història, està entrant a la universitat”

Andrés Fàbregas Puig és el rector de la Universitat Intercultural de Chiapas, a Mèxic. El mes de març passat va visitar la UdG i va pronunciar una conferència a la Càtedra Unesco de la Universitat sobre l'actualitat sociopolítica del seu país.

Fàbregas Puig sona català. Ell és el rector de la Universitat Intercultural de Chiapas. El seu pare va marxar en el Saint Dominique, un dels darrers vaixells que va arribar a Mèxic portant espanyols cap a l'exili i el govern del general Cárdenas els va distribuir pel territori. A aquell home li va tocar anar cap a un lloc anomenat Chiapas. Allà va entrar en contacte amb un altre català, de cognom Puig, el primer llibreter i impressor de l'Estat, que havia arribat en un llunyà 1902 i que, a la fi, esdevindria el seu sogre.

Què és la Universitat Intercultural de Chiapas?

És una nova institució d'educació a Mèxic. Pretén aplicar un model que encara no està consolidat, que està en experimentació. Treballem per construir un model en què el respecte cultural sigui encoratjat. La diversitat és la riquesa més gran perquè potencia la creativitat, la imaginació, la resolució dels problemes. Això és la Universitat Intercultural.

S'assemblen la nostra recent multiculturalitat i la de Chiapas?

Penso que sí. L'actualitat de la interculturalitat ve del fenomen migratori. La quantitat d'immigrants que ha rebut Europa en els darrers anys està posant en escac els vells esquemes educatius. Els que arriben, que parlen una altra llengua i tenen visions culturals diferents, voldrien veure que poden seguir parlant la seva llengua i també viure els seus mons culturals, tot renovant-los a través del contacte. Però la diversitat també planteja problemes, i el model intercultural pretén ser una mena de resposta a això.

Tenir una universitat intercultural no és començar la casa per la teulada?

Aquí em plantegeu un problema molt interessant. En efecte, necessitem que el model no sigui exclusiu de l'ensenyament superior, sinó que traspassi tot el sistema educatiu. A Mèxic, per possibilitar que la interculturalitat penetri en la primària s'han de resoldre, abans, molts de problemes, i el més difícil és el gremial. Professors i sindicats són els primers a qui cal convèncer. Si no aconseguim que la interculturalitat arribi a la totalitat del sistema educatiu mexicà, nosaltres quedarem aïllats. No és un model que es pugui sostenir només amb l'educació superior. Nosaltres fins i tot hem de formar els professors de les universitats interculturals, i això és una feina que no es fa de la nit al dia.

Com es practica la docència amb tanta diversitat?

Una part de l'experiment és aquest. Per exemple tenim un professor que imparteix la classe en chol perquè és la seva llengua, i nombrosos alumnes han mostrat el seu interès per aprendre-la. També es parla el quetzal, el choachil... És interessant de veure que, quan el professor proposa un concepte del coneixement occidental, els alumnes el tradueixen i comencen les comparances. L'experiència dels pobles indígenes, amb milers d'anys d'història, està entrant a la universitat, i és molt interessant el que està passant.

Així, en la UICH es practica la dispersió lingüística?

És així. La gent cada cop comparteix més llengües, i malgrat que tots ells parlin castellà i sigui la llengua franca, aquesta no és la llengua materna del 80% dels estudiants.

Ofereix classes d'anglès per atendre els turistes nord-americans?

D'anglès, sí, i també d'italià, perquè la major part de turistes que ens visiten provenen d'Itàlia.

Quina percepció teniu de l'ajut dels cooperants?

Amb tots els respectes, penso que els que vénen ho fan per solucionar algun problema que ells tenen a casa. Som pobles que podem resoldre els nostres problemes. Encara segueixen molt vius els esquemes colonialistes en el món i a nosaltres se'ns veu com aquells a qui cal ajudar. Aquestes idees dominen totes les societats, es filtren a través de la televisió, la premsa... i la gent de bona fe ho xucla i després ve a Chiapas pensant que ajuden els indis i acaben col·laborant amb els cacics. Els problemes no es resolen així. El subdesenvolupament es destrueix acabant amb el sistema colonialista, creant una societat de pobles lliures, la qual cosa és encara una utopia. La millor ajuda seria que ens deixessin en pau, això seria extraordinari.

Així, l'única cosa que podem fer per ajudar-lo és entendre'l?

És així, és clar! I també és el que pretenem des de la Universitat Intercultural: que la gent compregui la seva pròpia realitat, que tingui esperit d'autoestima i la seguretat que els problemes poden resoldre's des de dins. I és clar que podem fer-ho!

Què s'enduu de Girona cap a Chiapas?

M'emporto el profund respecte per la història local que tenen els catalans. És una lliçó important. L'aposta que es fa per la cultura m'agrada moltíssim, la defensa del seu art, de la seva literatura, sempre volent tenir presència a Europa.

Algun motiu per viatjar a Chiapas?

Que és una realitat diferent. Chiapas ensenya molt del potencial que tenen els pobles llatinoamericans, i sobretot de la diversitat de les cultures. No és cert que allà siguem tots iguals en termes culturals, les diferències són importantíssimes. No és un sol Chiapas, són molts Chiapas, per això és tan important i interessant anar-hi i ficar-se en realitats tan contrastants respecte de les europees.

